

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σχετικά με κάποια αναμασήματα ακαδημαϊκών (και όχι μόνο) «κριτικών» πάνω στα κινήματα ενάντια στον υποχρεωτικό εμβολιασμό

Μέσα στο ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο αναφοράς μας, που ξεκινά με την ανάδυση της εργατικής τάξης και περιλαμβάνει όλα τα στάδια ανασύνθεσης των υποκειμενικοτήτων που την έχουν συγκροτήσει μέχρι σήμερα, αναγνωρίζουμε την αντίσταση των εργατ(ρι)ών του 19ου αιώνα στον υποχρεωτικό εμβολιασμό ως μία από τις μορφές που πήρε ιστορικά η έμπρακτη αμφισβήτηση της επιβολής πάνω στο προλεταριακό (κοινωνικό) σώμα καπιταλιστικών τεχνολογιών — με ευνοϊκούς για το κεφάλαιο και το κράτος του όρους αφενός και δυσοίωνους όσον αφορά στην αναπαραγωγή της εργατικής τάξης με έναν σχετικά αυτόνομο τρόπο, δηλαδή ως τάξη μέσα-και-ενάντια στο κύκλωμα αναπαραγωγής του κεφαλαίου, αφετέρου. Αναγνωρίζουμε επίσης την αντίσταση των ανεσταλμένων υγειονομικών στην Ελλάδα του 2021–2022 ως την πιο πρόσφατη φάση αυτής της έμπρακτης αμφισβήτησης.

Η ιστορία δείχνει ότι οι αγώνες για την ικανοποίηση των προλεταριακών αναγκών αναγκαστικά περνούσαν μέσα από την έμπρακτη κριτική της δήθεν ουδετερότητας είτε των τεχνικών για την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, που αντιμετώπιζαν την τάξη ως απλό εργαλείο συσσώρευσης, είτε εκείνων των ιατρικών-κρατικών επεμβάσεων για τη συντήρησή της που την αντιμετώπιζαν ως μολυσμένο κρέας. Σε ένα αναλυτικό επίπεδο, αντίθετα, η κριτική στην καπιταλιστική μορφή της επιστήμης (και της ιατρικής) εγκαταλείπεται, βόρα σε μια θετικιστική οπτική, αν κανείς απομακρυνθεί από την κεντρικότητα του ταξικού ανταγωνισμού. Όπως αναφέρεται στην εισαγωγή του βιβλίου *Κρίση, αναδιάρθρωση και ταξική πάλη στα πανεπιστήμια* σ' αυτό το λάθος υπέπεσε ακόμα κι ο Μαρξ αφού «η αντίληψή του ότι κομμουνισμός είναι “το πραγματικό κίνημα που καταργεί την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων” —σε αυτή την περίπτωση το εργατικό κίνημα της εποχής του Μαρξ, το οποίο θα έπρεπε να δώσει τις δικές του απαντήσεις στα προβλήματα που θα εμφάνιζε η μετάβαση από την καπιταλιστική στη σοσιαλιστική κοινωνία— [αρχίζει να] αντικαθίσταται σταδιακά από μια προγραμματική αντίληψη και η δημιουργικότητα της εργατικής τάξης να δίνει τη θέση της στην πολιτική έμπνευση των διανοούμενων. Αυτή η αντίληψη έθρεψε τον κρατικίστικο ρεφορμισμό της σοσιαλδημοκρατίας

και οδήγησε στο λενινισμό και το σταλινισμό. Με τα γνωστά τραγικά αποτελέσματα για την κομμουνιστική κριτική της εκπαίδευσης και της καπιταλιστικής κοινωνίας».¹ Και για την κομμουνιστική κριτική της επιστήμης και της ιατρικής, θα συμπληρώναμε σήμερα.

Η έλλειψη αυτής ακριβώς της κομμουνιστικής κριτικής της επιστήμης και της ιατρικής από μεγάλο μέρος του κινήματος, οδήγησε το καλοκαίρι του 2021, ένα τμήμα του αντιεξουσιαστικού χώρου, στο να σταθεί ακόμα πιο ενεργητικά –σε σχέση με την έως τότε υποστηρικτική αλλά πιο μετριοπαθή στάση του– στο πλευρό της κρατικής διαχείρισης της πανδημίας, με στόχο να αποδείξει πως το κίνημα κατά του υποχρεωτικού εμβολιασμού έχει προκύψει από «ακροδεξιούς, εθνοφυλετικούς, αντισημιτικούς και συνωμοσιολογικούς κύκλους». Για να ενισχύσει τη βαθιά δογματική του πίστη στα αμφίβολης ποιότητας ιατρικά εμπορεύματα των φαρμακευτικών εταιριών, το κομμάτι αυτό των αντιεξουσιαστών –που μάλιστα προχώρησε και στη συγκρότηση ενός, αποτυχημένου, τελικά, φιλοεμβολιαστικού «λαϊκού μετώπου» (βλ. παρακάτω, σημ. 18) επιδόθηκε σε μια προπαγάνδα με αξιώσεις του ίδιου επιπέδου με αυτήν του κράτους και της αντιπολίτευσης. Προβαίνοντας εδώ σε μια παρέκβαση κρίνουμε σκόπιμο, μιας και βρισκόμαστε πια στον Μάιο του 2022, να σχολιάσουμε την αφερεγγυότητα αυτής της εμβολιολατρίας.

Πρόκειται για μια πίστη που όσο και εάν χαρακτηρίζεται από φανατική προσήλωση, υποθέτουμε πως, σήμερα πια, για όποιον/α κατέχει ακόμα την ελάχιστη δυνατότητα ορθολογικής σκέψης, αντίληψης και κρίσης, θα έχει υπονομευτεί από την ίδια την εξέλιξη των πραγμάτων και τη διαπιστωμένη αναποτελεσματικότητα των εμβολίων τόσο όσον αφορά την προληπτική διάρρηξη της επιδημιολογικής αλυσίδας όσο και την αντιμετώπιση της νόσησης. Μια αναποτελεσματικότητα που έχει γίνει πλέον παραδεκτή και από τους εντεταλμένους ειδικούς στην υπηρεσία της κρατικής διαχείρισης της πανδημίας, όπως και από την ίδια τη στρατηγό της εθνικής επιτροπής εμβολιασμών, Μαρία Θεοδωρίδου, για να αναφέρουμε ένα μόνο παράδειγμα.²

Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει η ριζική και σε πολύ σύντομο διάστημα αλλαγή πλεύσης ενός άλλου προφέσορα που ενώ στις αρχές του Φεβρουαρίου του 2022 διατυμπάνιζε πως «είναι πάρα πολύ λυπηρό να βλέπεις να έρχονται ακόμα ασθενείς 60–65 χρονών ανεμβολίαστοι, χωρίς να έχουν πάρει την προστασία ενός αποτελεσματικού όπλου όπως το εμβόλιο και να έχουν και υποκείμενα νοσήματα και να μας εγκαλούν ότι λέμε και ψέματα, ότι δεν είναι κορονοϊός. Το 90% των περιπτώσεων που χτυπούν την πόρτα της εντατικής είναι ανεμβολίαστοι» (Ν. Καπραβέλος στην ΕΡΤ), μόλις δύο (ολόκληρους) μήνες μετά, στις αρχές Απρι-

λιου, θα υποστηρίξει περίλυπος πως «στη χώρα μας, έχουμε στρέψει την προσοχή μας στα εμβόλια και στην τέταρτη δόση για να αυξήσουμε την ανοσία. Δυστυχώς, και εκεί υπάρχει μία φθίνουσα πορεία της προστασίας των εμβολίων, γι' αυτό βλέπουμε και αυτά τα αποτελέσματα, αφού το 40% των διασωληνωμένων είναι πλήρως εμβολιασμένοι [παρεμπιπτόντως, έναν μήνα μετά από αυτές τις δηλώσεις το ποσοστό αυτό είναι κοντά στο 45%], δηλαδή με δύο δόσεις, λίγοι [μόνο... 6 εκατ. άνθρωποι!] έκαναν την τρίτη δόση» και πως «ως προς τον καιρό που λέγαμε ότι θα βοηθήσει, τα ίδια λέγαμε και πέρυσι και ήρθε η μετάλλαξη Δέλτα, η πανδημία δεν έχει τελειώσει, ή δεν έχει βρεθεί το “μαγικό” εμβόλιο να κάνουμε μία δόση και να πούμε ότι τελειώσαμε. Ο ιός μπορεί να μας προλάβει και να μας δημιουργήσει πολλά προβλήματα»!³

Επιπρόσθετα, τα τελευταία στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (11 Μαρτίου 2022) αναφορικά με την καταγραφή των θανάτων – που τόσο αρέσκονται να επικαλούνται, με καταγγελτικό ύφος εισαγγελέα και επιχειρήματα που αρμόζουν σε ελεγκτικό μηχανισμό της ορθής κρατικής πολιτικής παρά σε μια ταξική ανταγωνιστική οπτική, οι όψιμοι δημόσιοι κατήγοροι της «κρατικής θανατοπολιτικής» και της «εγκληματικής κρατικής διαχείρισης της πανδημίας»– τις πρώτες 5 εβδομάδες του 2022, με ποσοστό εμβολιαστικής «κάλυψης» (που μόνο τέτοια τελικά δεν είναι αλλά αποδεικνύεται πως είναι περισσότερο κομμάτι μιας πολιτικής που είχε σαν στόχο τη συγκάλυψη των συνεπειών της τραγικής υποβάθμισης των υπηρεσιών υγείας) κοντά στο 75%, αποκαλύπτουν μια υπερβάλλουσα γενική θνησιμότητα της τάξης του 33% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο, όταν ο δρόμος για την ψευδαίσθηση της εμβολιασμένης ελευθερίας μόλις είχε αρχίσει να ανοίγει. Αυτός που φρόντισαν να στρώσουν διάφοροι από τότε. Όπως ένας από τους πιστούς υπερασπιστές της κρατικής εμβολιαστικής προπαγάνδας στον οποίο θα αναφερθούμε στη συνέχεια και ο οποίος είχε σπεύσει, το 2021, σε ανύποπτο χρόνο, να ισχυριστεί στα γνώριμα λημέρια της ψηφιακής δημόσιας σφαίρας των αντικοινωνικών δικτύων, πως η αμφισβήτηση, η έρευνα και η κριτική στην ανεπερώτητα (για αυτόν και τους ομοϊδεάτες του) αποτελεσματικότητα των εμβολίων αναπαράγει τον ακροδεξιό λόγο!!! Αφήνοντας, για την ώρα, κατά μέρος τον **ψευδή διαχωρισμό** του υποτιθέμενα αμιγώς «επιστημονικού» ζητήματος του εμβολιασμού από την πολιτική διάσταση που αυτό αργiori έχει ως μια τεχνολογία εξουσίας –ψευδής διαχωρισμός, ο οποίος αναπαράγεται κραυγαλέα μέσα από τις «κριτικές» απόψεις που θα εξετάσουμε παρακάτω και δείχνει τον βαθμό στον οποίο έχει προχωρήσει η εσωτερικευση της ιατρικοποίησης της πολιτικής από κάποιους– δεν θα στεκόμασταν παραπάνω σε αυτές τις περιπτώσεις πολιτικής μυωπίας, εάν αυτή η συνθηκολόγηση με τα μέτρα

της κρατικής διαχείρισης της πανδημίας δεν είχε στρώσει έναν δρόμο πειθάρχησης, σίγασης των κοινωνικών αντιστάσεων, διαίρεσης και διαχωρισμού του προλεταριάτου. Ως αποτέλεσμα, η συντελούμενη με ραγδαίο τρόπο απαξίωση της εργασιακής δύναμης μέσω του πληθωρισμού και της μείωσης της αγοραστικής δύναμης του εργατικού μισθού, που έρχεται να συμπληρώσει την υποτίμησή της μέσω της μείωσης του άμεσου/έμμεσου ονομαστικού μισθού κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο χρόνων, να βρίσκει μια εργατική τάξη, αν όχι στα όρια της παράλυσης, σίγουρα όμως αποπροσανατολισμένη. Πράγμα που, κατόπιν εορτής, το έχει καταλάβει ακόμα και το ΚΚΕ (τι πρόοδος μετά από «μόνο» δύο χρόνια!), αλλά όχι ένα μέρος του αναρχικού/αντιεξουσιαστικού χώρου: μιλάμε για τη στήριξη που πρόσφατα έδωσε το ΚΚΕ στους ανεσταλμένους και χωρίς μισθό υγειονομικούς – δίχως βέβαια να ζητήσει, από την άλλη, την άρση των νόμων για τα πιστοποιητικά.

Επιστρέφοντας στο φερόμενο ως «λαϊκό μέτωπο» υπεράσπισης του κρατικού προγράμματος υποχρεωτικού/μαζικού/καθολικού εμβολιασμού διαπιστώνουμε ότι τον Δεκέμβρη του '21 – Ιανουάριο του '22 η προπαγάνδα που εξαπέλυσαν εναντίον των μειοψηφιών που αγωνίζονται κόντρα στον υποχρεωτικό εμβολιασμό έφτασε σε σημείο παροξυσμού. Διόλου τυχαία, πρόκειται για την ίδια περίοδο που άρχισαν να πληθαίνουν στη δημόσια σφαίρα οι ενδείξεις πως το «θαυματουργό εμβόλιο» έχανε έδαφος στην κούρσα της «επιτυχούς» αντιμετώπισης της πανδημίας. Όταν λοιπόν αποφασίσαμε τον Ιανουάριο του 2022 να παρουσιάσουμε στο Αυτοδιαχειριζόμενο Κυλικείο Νομικής το βιβλίο της Durbach, δεν μας έκανε και ιδιαίτερη εντύπωση η σχεδόν αντανάκλαστική αντίδραση ορισμένων φιλοεμβολιαστών αντιεξουσιαστών που τους ώθησε να προσπαθήσουν να σκαρώσουν μια «κριτική» μέσω διαδικτυακών σχολίων στην εκδήλωσή μας (βλ. εδώ: <https://www.facebook.com/egelidis/posts/1232051463867202>).

Στην εν λόγω ανάρτηση, ο συντάκτης παραθέτει ορισμένες, όπως λέει, «μάλλον μετριοπαθείς κριτικές του αντιεμβολιαστικού πονήματος της *Nadja Durbach*» το οποίο κατά τη διόλου εμπεριστατωμένη, όπως θα δούμε στη συνέχεια άποψή του «δεν διστάζει να βρει αναλογίες μεταξύ του διαταξικού αντιεμβολιαστικού κινήματος του 19ου αιώνα και του σύγχρονου αντιεμβολιαστικού κινήματος εναντίον των παιδικών εμβολίων και να τα υπερασπιστεί αμφότερα. [...]». Συνεχίζει, καταθέτοντας τους λόγους που, σύμφωνα με τη δική του κρίση, μας ώθησαν στην παρουσίαση της συγκεκριμένης δουλειάς: «*Εκεί έχει φτάσει η πρεμούρα και η αμετροέπεια ορισμένων όψιμων αντιεμβολιαστών στην αναζήτηση ιστορικής νομιμοποίησης για τις απαράδεκτες αντιπρολεταριακές [sic], ατομικιστικές και ανορθολογικές θέσεις τους*».

Δεν θα είχαμε λόγο να ασχοληθούμε ιδιαίτερα με ένα χαρακτηριστικής προχειρότητας και άγνοιας διαδικτυακό σχόλιο που περιορίζεται στην απλή παράθεση των πρώτων «κριτικών» που αποκαλύπτει μια γρήγορη αναζήτηση στο διαδίκτυο, αν δεν θεωρούσαμε ότι το συγκεκριμένο ποστ, επιχειρώντας να διαστρεβλώσει και να απαξιώσει το περιεχόμενο του βιβλίου της Durbach και της παρουσιάσής μας, εντάσσεται σε αυτό το ευρύτερο πλαίσιο προπαγάνδας στο οποίο αναφερθήκαμε παραπάνω. Έχει δηλαδή σαν στόχο να εξαφανίσει το εργατικό-προλεταριακό περιεχόμενο του αγγλικού αντιεμβολιαστικού κινήματος από την ιστορία, να εξαφανίσει την κομμουνιστική κριτική της ιατρικής επιστήμης από το εργατικό κίνημα, με στόχο να λοιδωρήσει και να σαμποτάρει στην πράξη και τον αγώνα των σημερινών προλετάρων «αντιρρησιών συνείδησης», τον αγώνα των ανεσταλμένων υγειονομικών· όπως και άλλων προλετάρων που δεν αποδέχονται με κατεβασμένα τα χέρια τη μετατροπή των νέων, επιβαλλόμενων από το κράτος, υγειονομικών προϋποθέσεων σε τυπικά προσόντα και απαραίτητες «δεξιότητες» ένταξης στην εργασιακή και ευρύτερη κοινωνική ζωή.

Με αφορμή λοιπόν τη συγκεκριμένη ανάρτηση, θα παραθέσουμε τις δύο «μετριοπαθείς κριτικές» εν εκτάσει, μιας και αντανακλούν τον γενικότερο κομπορρομισμό της εποχής μας, και μας δίνουν την ευκαιρία να φωτίσουμε παραπάνω την τεράστια απόσταση που χωρίζει την *ταξική ανάλυση από μια προλεταριακή σκοπιά* από ιατρικές, ακαδημαϊκές, «ορθολογικές» κριτικές και οπτικές:

A. «Παραδόξως, το *Bodily Matters* είναι η πρώτη σύγχρονη, επιστημονική μονογραφία επί του αντιεμβολιαστικού κινήματος του 19ου αιώνα. Σε αυτό το βιβλίο, η Nadja Durbach καλύπτει σε μεγάλο βαθμό το ίδιο έδαφος με τον MacLeod –εξερευνώντας τις αντιδράσεις από την έλευση του υποχρεωτικού εμβολιασμού το 1853 έως την καθιέρωση της αντίρρησης συνείδησης το 1898– αλλά παρέχει μια νέα οπτική γωνία στο θέμα. Αντανακλώντας το νέο ενδιαφέρον των ιστορικών της ιατρικής για το πώς η πολιτισμική ιστορία μπορεί να ενισχύσει την κατανόηση της ιατρικής, εστιάζει στη ρητορική του κινήματος, επιδιώκοντας να ενσωματώσει τις έννοιες και τα επιχειρήματα των αντιπάλων του εμβολιασμού σε έναν ευρύτερο, μη ιατρικό λαϊκό λόγο. Επιδιώκει να βγάλει το κίνημα κατά του εμβολιασμού από το "περιθώριο του παραλογισμού"

και να το αποκαταστήσει σε μια πιο κεντρική θέση μεταξύ των βικτωριανών κοινωνικών κινήματων.

Αναπαράγοντας ορισμένες από τις πιο ακραίες κραυγές των αντιπάλων του εμβολιασμού, η Durbach μάλλον πυροβολεί τα πόδια της. Ο ισχυρισμός ενός γονέα ότι αρνήθηκε να εμβολιάσει το παιδί του επειδή "είναι γνωστό ότι οι ταύροι τρελαίνονται κάθε επτά χρόνια" και ότι τα παιδιά που εμβολιάστηκαν με λέμφο που συλλέχθηκε από τις αγελάδες επίσης τρελάθηκαν (σελ. 125) θα θεωρηθεί σίγουρα από τους περισσότερους αναγνώστες ως επιχείρημα που αντλείται από τις πιο παρανοϊκές εσχατιές του περιθωρίου του παραλογισμού. Αλλά πρέπει επίσης να ειπωθεί ότι αυτού του είδους το υλικό δημιουργεί ένα ενδιαφέρον ανάγνωσμα.

Η Durbach καταδεικνύει πειστικά πώς τα επιχειρήματα κατά του εμβολιασμού συνδέονταν με ένα ολόκληρο φάσμα βικτωριανών φόβων. Ο εμβολιασμός θεωρήθηκε ότι απειλούσε την καθαρότητα του αίματος –που απεικονιζόταν ως το θεμέλιο της καλής υγείας– μολύνοντας την κυκλοφορία του αίματος με τη λέμφο του εμβολίου. Παρόμοιες ανησυχίες τροφοδοτούσαν τα κινήματα των χορτοφάγων και της εγκράτειας. Ο υποχρεωτικός εμβολιασμός απειλούσε όλα τα βρέφη με μόλυνση από τα ζώα μέσω της λέμφου του εμβολίου που προερχόταν από μοσχάρια και τα παιδιά της μεσαίας τάξης απειλούνταν με μόλυνση από τη λέμφο που λαμβανόταν από άπορα παιδιά. Ο αντιεμβολιασμός εντασσόταν επίσης στην πολιτική συζήτηση σχετικά με την ατομική ελευθερία, την ευθύνη των γονέων να προστατεύουν τα παιδιά τους και την ανάγκη να τεθούν όρια στον διευρυνόμενο ρόλο του κράτους σε θέματα δημόσιας υγείας. Η Durbach δείχνει πειστικά πώς ο αντιεμβολιασμός επικαλυπτόταν με τους φόβους σχετικά με τον βαμπρισμό και τη μετατροπή υγιών βρεφών σε αρρωστημένα τέρατα. Περιέργως, αφιερώνει σχετικά λίγο χρόνο για να εξετάσει τη σχέση μεταξύ αντιεμβολιασμού και θρησκευτικής διαμαρτυρίας, μια σχέση που έχει τονιστεί από αρκετούς προη-

γούμενους συγγραφείς. Είναι ίσως λιγότερο πειστική ως προς το επιχείρημά της ότι ο υποχρεωτικός εμβολιασμός, ο οποίος στόχευε κυρίως τους φτωχούς και την εργατική τάξη, αποτέλεσε παράγοντα διαμόρφωσης της ταξικής συνείδησης.

[...] Η εστίαση της Durbach στη γλώσσα του αντιεμβολιαστικού κινήματος σημαίνει ότι δεν ενδιαφέρεται να το αναλύσει ως αντικειμενική περιγραφή των γεγονότων. Το *Bodily Matters* ουσιαστικά αναπαράγει τον μανιχαϊστικό διαχωρισμό του δέκατου ένατου αιώνα μεταξύ των έντιμων καταπιεσμένων αντιπάλων του εμβολιασμού, που αγωνίζονταν να ακουστεί η φωνή τους ενάντια στις συνδυασμένες δυνάμεις της κυβέρνησης και ενός σκληρού και άτεγκτου ιατρικού επαγγέλματος, οι οποίες ήταν αποφασισμένες να εμβολιάσουν κάθε βρέφος που έβρισκαν μπροστά τους. Στην πραγματικότητα, πολλοί γιατροί ήταν βαθύτατα προβληματισμένοι από τον βαθμό της εναντίωσης στον εμβολιασμό, και ενώ δεν συμερίζονταν τις θέσεις του, υποστήριζαν ότι η κυβέρνηση έπρεπε να απαντήσει στις ανησυχίες των αντιεμβολιαστών».

B. «Αν και η ιδιαίτερα υποκειμενική προσέγγιση της Durbach μπορεί να δώσει κάποιες πληροφορίες για τις δραστηριότητες του κινήματος και τις ηγετικές του προσωπικότητες, κινδυνεύει να διαχωρίσει τα τοπικά και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του από το ευρύτερο ιστορικό του πλαίσιο. Έτσι, η Durbach ξεκινά απορρίπτοντας τα στατιστικά στοιχεία για την ευλογία του 19ου αιώνα ως "προβληματικά" και, παραδεχόμενη ότι "το πόσο καλά λειτούργησε στην πραγματικότητα ο εμβολιασμός του 19ου αιώνα είναι ένα περίπλοκο ιστορικό ερώτημα", δεν κάνει καμία περαιτέρω προσπάθεια να απαντήσει σε αυτό. Αναμφίβολα είναι αλήθεια ότι οι στατιστικές για την αποτελεσματικότητα και την ασφάλεια του εμβολιασμού χειραγωγήθηκαν και από τις δύο πλευρές της διαμάχης. Παρ' όλα αυτά, το να συζητάμε τη διαμάχη κατά του εμβολιασμού χωρίς να παρέχουμε κάποια βασικά στοιχεία για την επιδη-

μολογία της ευλογιάς αποτελεί ριζική παραχώρηση στον μεταμοντέρνο υποκειμενισμό.

Σύμφωνα με τον Thomas McKeown, τον καθηγητή κοινωνικής ιατρικής που είναι σήμερα δημοφιλής στους αντιεμβολιαστές λόγω του σκεπτικισμού του στη δεκαετία του 1970 όσον αφορά τη συμβολή των ιατρικών παρεμβάσεων στη βελτίωση του προσδόκιμου ζωής στη Βρετανία, "οι περισσότεροι επιδημιολόγοι συμφωνούν ότι οφείλουμε τη μείωση της θνησιμότητας από ευλογιά κυρίως στον εμβολιασμό". Η τεχνική του εμβολιασμού χρησιμοποιήθηκε ευρέως σε όλη την Ευρώπη μετά την υποβολή των παιδιών της βασίλισσας Καρολίνας σε αυτή τη διαδικασία ως απάντηση στον "μεγάλο φόβο της ευλογιάς" του 1721. Μετά την προώθηση του εμβολιασμού από τον Έντουαρντ Τζένερ από τα τέλη του 1790 –χρησιμοποιώντας λέμφο προερχόμενη από την ευλογιά της αγελάδας αντί της ευλογιάς του ανθρώπου– η πρακτική αυτή εξαπλώθηκε γρήγορα, στη Βρετανία και στην Ήπειρωτική Ευρώπη.

Μέχρι τη δεκαετία του 1850, όταν εισήχθη για πρώτη φορά ο υποχρεωτικός εμβολιασμός στην Αγγλία, η ευλογιά είχε ήδη υποχωρήσει, αν και εξακολουθούσε να σκοτώνει περισσότερους από 5.000 ανθρώπους κάθε χρόνο και να αφήνει πολύ περισσότερους παραμορφωμένους από τα σημάδια της ευλογιάς. Μετά την πανευρωπαϊκή επιδημία του 1871–2, όταν ο αριθμός των θανάτων στην Αγγλία αυξήθηκε σε περισσότερους από 10.000, η ευλογιά άρχισε να μειώνεται ραγδαία: μέχρι τη δεκαετία του 1890, όταν η εκστρατεία κατά του εμβολιασμού έφτασε στο αποκορύφωμά της, η ετήσια θνησιμότητα είχε μειωθεί σε μερικές εκατοντάδες. Αν και η Durbach περιγράφει (όχι ανακριβώς) τον εμβολιασμό κατά της ευλογιάς ως "μια επιθετική, ανθυγιεινή και ενίοτε παραμορφωτική διαδικασία", η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις προκαλούσε μεταδιδόμενες από το αίμα ασθένειες, λοιμώξεις και γάγγραινα, δεν αναφέρει τίποτα για τα οφέλη του (και δεν κάνει καμία προσπάθεια να ποσοτικο-

ποιήσει την πραγματική έκταση των ανεπιθύμητων ενεργειών). Και πάλι, ενώ εστιάζει στην αντίσταση στον εμβολιασμό, αγνοεί τη λαϊκή απαίτηση για αυτόν, ιδίως όταν εκδηλώνονταν επιδημίες που προκαλούσαν ισχυρούς λαϊκούς φόβους».⁴

Κατ' αρχάς πιστεύουμε πως η καταγραφή της εισήγησής μας στην εκδήλωση της 21/1/2022 που βρίσκεται στο πρώτο μέρος της ανά χείρας έκδοσης αποτελεί μια απάντηση στους ισχυρισμούς των προαναφερθέντων ακαδημαϊκών και στις διάφορες επιμέρους «ενστάσεις» και προβληματισμούς τους, οπότε θα παραπέμφουμε την αναγνώστριά εκεί. Ομοίως, πιστεύουμε ότι μαζί με την εισήγηση που διαβάσατε, η προσούρα της ομάδας Antitriage (*Από την καραντίνα στην «ελευθερία»*, 2021) και ακόμη περισσότερο το ίδιο το βιβλίο, θα μπορούσαν να λειτουργήσουν βοηθητικά για όποιον/α θα επιθυμούσε να κάνει μια πραγματική έρευνα για το ζήτημα και δεν θα ικανοποιούνταν με την αναπαραγωγή σκόρπιων φράσεων από το διαδίκτυο εν είδει πυροτεχνημάτων. Κατά δεύτερον, να τονιστεί το εξής: το βασικό πολιτικό μας επιχείρημα, περί της **εργατικής καταγωγής της αντίθεσης στον υποχρεωτικό εμβολιασμό** ως αναπόσπαστου κομματιού του ευρύτερου ταξικού ανταγωνισμού της συγκεκριμένης περιόδου, καθόλου δεν κλονίζεται από τις, ούτως ή άλλως, εσφαλμένες εν πολλοίς, αιτιάσεις κάποιων ακαδημαϊκών, των οποίων οι προσωπικές συμπάθειες ή ακόμα και ο φανατισμός –όπως στην περίπτωση του M. Fitzpatrick– για τον εμβολιασμό (ακόμα και τον υποχρεωτικό) ή η στενότητα της οπτικής τους εμφανέστατα επηρεάζουν την κρίση τους.

Ο Fitzpatrick, παρά τη σημαντική δουλειά του στο βιβλίο *Η τυραννία της υγείας*, όπου κριτικάρει τη μεταμοντέρνα ψυχωτική μανία της «τέλειας» υγείας, είναι ένας φανατικός υποστηρικτής των εμβολίων γενικά και των εμβολίων κατά της covid-19 ιδιαίτερα. Σε άρθρα του από την αρχή της πανδημίας έχει επανειλημμένα εκφράσει τη βαθιά του εμπιστοσύνη στα mRNA εμβόλια: «πραγματική ευκαιρία να νικηθεί η ασθένεια», «πρωτοποριακή ανακάλυψη», «η καλύτερη ευκαιρία που έχουμε να επιστρέψουμε στην κανονικότητα», «το επίτευγμα της Pfizer και του συνεργάτη της BioNTech», «θρίαμβος... για το καλό της υγείας του έθνους», «το ιερό δισκοπότηρο της "ανοσίας αγέλης" θα γίνει πραγματικότητα και η ζωή μπορεί να επιστρέψει και πάλι στο φυσιολογικό» ήταν κάποιες από τις ελπίδες του για τα εμβόλια ενάντια στην covid-19,⁵ που έχουν βέβαια πλέον οικτρά διαψευστεί.

Αξίζει να σημειώσουμε όμως, πως σε αντίθεση με αυτούς που τον τσιτάρουνε, έχει τοποθετηθεί για τους δικούς του φιλοεμβολιαστικούς

λόγους πάντα ενάντια στον υποχρεωτικό εμβολιασμό των υγειονομικών στο NHS!⁶ Είναι γεγονός πως στην Ελλάδα οι αντιεξουσιαστές συνοδοιπόροι του άμεσα ή έμμεσα υποχρεωτικού εμβολιασμού (βλ. Ν. 4820/2021) δεν δίστασαν να λοιδορήσουν ανεμβολιαστους εργαζόμενους, ακόμα και όταν το κράτος τους πέταγε έξω από το ΕΣΥ χωρίς μισθό. Γενικά, όλες όσες συμμετείχαμε στον αγώνα ενάντια στις κρατικές επιβολές είχαμε να αντιμετωπίσουμε από συκοφαντίες⁷ μέχρι και διαστρεβλώσεις. Σε αυτό εδώ το απαύγασμα «ριζοσπαστικής» κριτικής με τίτλο *Η πραγματικότητα της άρνησης και η άρνηση της πραγματικότητας*⁸ συναντά καμιά διαστρεβλώσεις που παραποιούν/προσαρμόζουν δημιουργικά στα συμφέροντα των φαρμακοβιομηχανιών την κριτική του Ζυλ Ντωβέ και του (γαλλικού περιοδικού της υπεραριστεράς) La Banquise στη φεμινιστική διακήρυξη «*Το σώμα μου είναι δικό μου*». Στο ίδιο πόνημα πολιτικής απάτης για να χτυπηθεί, *ειδικότερα*, ο αγώνας των ανεσταλμένων υγειονομικών, υποστηρίζεται πως στην «*Ελλάδα, όπως και σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση –και ανεξάρτητα από την πανδημία– οι εργαζόμενοι σε νοσοκομεία και άλλους χώρους παροχής υπηρεσιών υγείας υποχρεούνται να έχουν εμβολιαστεί (ή να έχουν αποκτήσει ανοσία μέσω φυσικής νόσησης) με τα παρακάτω εμβόλια: ιλαράς-παρωτίτιδας-ερυθράς, ηπατίτιδας Α, ηπατίτιδας Β, ανεμοβλογιάς (αφορά προσωπικό που νοσηλεύει ασθενείς υψηλού κινδύνου), τετραδύναμου συζευγμένου μηνιγγιτιδοκόκκου (αφορά μικροβιολόγους), τετάνου-διφθερίτιδας-κοκκύτη τύπου ενηλί-κου (Tdap) και εποχικής γρίπης (ετησίως). Αυτή η υποχρέωση προβλέπεται από τις Οδηγίες Δεσμευτικού Χαρακτήρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία των εργαζομένων από την έκθεση σε βιολογικούς παράγοντες κατά τη διάρκεια της εργασίας τους και για την ασφάλεια των ασθενών*».⁹

Αφήνουμε τις αναγνώστριες να κάνουν μόνες τους την αναζήτηση (εδώ: <https://vaccine-schedule.ecdc.europa.eu/>) ή να ανατρέξουν στις Οδηγίες Δεσμευτικού Χαρακτήρα της Ε.Ε. για να διαπιστώσουνε ίδιες όμμασι τι πραγματικά ισχύει στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για διευκόλυνσή τους όμως, παραθέτουμε από ένα άρθρο, που περιλαμβάνεται σε σχετικό εγχειρίδιο του ΕΟΔΥ,¹⁰ και έχει τίτλο «Πολιτικές εμβολιασμού του προσωπικού υπηρεσιών υγείας στην Ευρώπη και παγκόσμια», τα λόγια ενός στελέχους του ΚΕΕΛΠΝΟ σχετικά με την «υποχρεωτικότητα». Εκεί λοιπόν, μεταξύ άλλων ενδιαφερουσών πληροφοριών, λέγεται:

«*Στην Ελλάδα, σύμφωνα με την Εθνική Επιτροπή Εμβολιασμών του Υπουργείου Υγείας (2018), **ουσπώνονται** οι εμβολιασμοί κατά της γρίπης, της ηπατίτιδας Β και της ιλαράς-παρωτίτιδας-ερυθράς σε όλο το προσωπικό υπηρεσιών υγείας, ο εμβολιασμός κατά της ανεμοβλογιάς σε εργαζόμενους **με επαφή με ασθενείς αυξημένου κινδύνου**, και το*

εμβόλιο κατά του μηνιγγιτιδοκόκκου οροομάδας Β και το τετραδύναμο εμβόλιο κατά του μηνιγγιτιδοκόκκου οροομάδων Α, C, W, Y **σε μικροβιολόγους**. Στην Εγκύκλιο του Υπουργείου Υγείας για την **εποχική γρίπη** περιόδου 2018–2019 αναφέρεται: “Ιδιαίτερα το προσωπικό των Μονάδων **Εντατικής Θεραπείας** συμπεριλαμβανομένων και των Μονάδων **Νεογνών**, των Μονάδων **Αυξημένης Φροντίδας**, των Μονάδων **Ειδικών Λοιμώξεων**, των ειδικών Μονάδων **Ανοσοκατεσταλμένων** και των Τμημάτων **Επειγόντων Περιστατικών οφείλει να είναι στο σύνολό του εμβολιασμένο**”. Επίσης, το ποσοστό εμβολιαστικής κάλυψης κατά της γρίπης του προσωπικού υπηρεσιών υγείας αποτελεί δείκτη επιτήρησης της συμμόρφωσης του προσωπικού στα μέτρα πρόληψης της διασποράς νοσοκομειακών παθογόνων αλλά και δείκτης αξιολόγησης των διοικητών των ελληνικών νοσοκομείων (ΦΕΚ 388/18–2–2014). Αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες **δεν έχουν συστάσεις** για εμβολιασμό κατά ιλαράς, ερυθράς, παρωτίτιδας, ανεμοβλογιάς, κοκκύτη ή μηνιγγιτιδοκόκκου ειδικά για το προσωπικό υπηρεσιών υγείας, παρά το γεγονός ότι αρκετά από τα νοσήματα αυτά μπορεί να προκαλέσουν βαριά νόσο ή/και θάνατο σε ευάλωτους ασθενείς ή εργαζομένους και σοβαρές νοσοκομειακές επιδημίες. Οι διαφορές στα εμβολιαστικά προγράμματα για το προσωπικό υπηρεσιών υγείας μεταξύ των Ευρωπαϊκών χωρών οφείλονται εν μέρει σε διαφορές στα επιδημιολογικά δεδομένα, στα προγράμματα εμβολιασμών και στην εμβολιαστική κάλυψη του γενικού πληθυσμού, αλλά και στο κόστος των εμβολίων και τη μη κυκλοφορία κάποιων εμβολίων σε ορισμένες χώρες. Αντίθετα, οι εμβολιασμοί κατά της εποχικής γρίπης και κατά της ηπατίτιδας Β αποτελούν τον πυρήνα των προγραμμάτων εμβολιασμού του προσωπικού υπηρεσιών υγείας στην Ευρώπη αφού **ουστήνονται** σχεδόν σε όλες τις χώρες για περισσότερες από τρεις δεκαετίες. Αυτό αποδίδεται στις Οδηγίες Δεσμευτικού Χαρακτήρα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που σχετίζονται με έκθεση σε βιολογικούς παράγοντες (2000) και αιχμηρά αντικείμενα (2010) και τις **συστάσεις** για αύξηση του αντιγριπικού εμβολιασμού το 2009, σε αντίθεση με την **πλήρη απουσία** οδηγιών σχετικά με άλλους εμβολιασμούς» [σελ. 47-58, δική μας η έμφαση].

Προκύπτουν κάποια ερωτήματα όμως. Η προσφυγή στην αντιποίηση στοιχείων είναι μόνο μια θλιβερή συνέπεια της φανατικής υποστήριξης στην υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού, που από ό,τι φαίνεται κάποιοι «αντιεξουσιαστές» ήθελαν να την επιβάλλουν στους υγειονομικούς ήδη από τις αρχές του 2021, όχι μόνο για την covid-19 αλλά και για μια ευρεία γκάμα εμβολίων και με αυτόν τον τρόπο να παρακάμψουν (;) το χρόνιο ζήτημα που θέτουν οι ίδιοι οι εργαζόμενοι στη βιομηχανία της υγείας ως

φλέγον πρόβλημα των νοσοκομείων/χώρων παροχής υπηρεσιών υγείας και αφορά στη θραύση που κάνουν οι ενδονοσοκομειακές λοιμώξεις, λόγω του μαζικού/βιομηχανικού χαρακτήρα των νοσοκομείων; Είναι επιπλέον δείγμα της βαθιάς πίστης στην «ουδετερότητα» της επιστήμης και της ιατρικής; Αποτελεί ένδειξη μιας υιοθέτησης ανοιχτά σταλινικής έμπνευσης πρακτικών παραχάραξης γεγονότων που έχουν να κάνουν τόσο με την πρόσφατη κινηματική ιστορία όσο και με την πραγματικότητα την ίδια;¹¹

Περί στατιστικής

Οι φιλοεμβολιαστικές απόψεις του Fitzpatrick βλάπτουν σοβαρά τη συνοχή της άποψής του: ενώ αρχικά, για να κρατήσει κάποια προσχήματα αμεροληψίας, θα αφήσει κάποια υπόνοια για την πιθανή μη εγκυρότητα της στατιστικής της εποχής εκείνης, θα καταλήξει στην αμέσως επόμενη φράση στον ισχυρισμό πως «[π]αρ' όλα αυτά, το να συζητάμε τη διαμάχη κατά του εμβολιασμού χωρίς να παρέχουμε κάποια βασικά στοιχεία για την επιδημιολογία της ευλογιάς αποτελεί ριζική παραχώρηση στον μεταμοντέρνο υποκειμενισμό!». Ακριβώς όμως ο προσδιορισμός αυτών των «βασικών επιδημιολογικών στοιχείων», που υποτίθεται δεν μπορούν να αγνοηθούν ακόμα και από τον, κατά Fitzpatrick, «μεταμοντέρνο υποκειμενισμό» και παρέχονται μόνο από τις επίσημες «αντικειμενικές» στατιστικές υπηρεσίες, ήταν και είναι το αντικείμενο της διαμάχης – τότε όπως και σήμερα! Ήδη στα μέσα του 19ου αιώνα, όπως λέει η Durbach, «η στατιστική αποτελούσε εργαλείο διαμόρφωσης δημόσιας πολιτικής καθώς οι αριθμοί εμφανίζονται ως αντικειμενικότητα και προσθέτουν επιστημονική βαρύτητα σε κατά τα άλλα υποκειμενικές απόψεις. Το κράτος έτσι συχνά χρησιμοποιούσε τα στατιστικά στοιχεία για να αντιμετωπίσει την αντιεμβολιαστική ρητορική». Πόσο επίκαιρο, ειδικά διαβάζοντας το παρακάτω απόσπασμα από τον πρόλογο του βιβλίου της!

«Τα στοιχεία αυτά, υποστήριζε η κυβέρνηση, αποδείκνυαν σαφώς ότι οι ανεμβολίαστοι πέθαιναν συχνότερα από ευλογία από ό,τι οι εμβολιασμένοι. Οι κυβερνητικοί υπεύθυνοι συγκέντρωσαν τα στατιστικά στοιχεία στα νοσοκομεία απομόνωσης, τα οποία αντιμετώπιζαν μόνο ένα μέρος των περιστατικών. Εκεί, οι γιατροί ταξινομούσαν συστηματικά όσους δεν είχαν ορατά σημάδια εμβολιασμού ως “ανεμβολίαστους”. Ένας ασθενής με ευλογία σπάνια είχε σημάδια εμβολιασμού που μπορούσαν να

φανούν στην πραγματικότητα. Όσοι είχαν τέτοια σημάδια και παρόλα αυτά κόλλησαν ευλογία συχνά κατατάσσονταν στην κατηγορία “ατελώς εμβολιασμένοι”, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις ενσωματώθηκε στην κατηγορία “ανεμβολίαστοι”. Οι στατιστικές για τον εμβολιασμό είναι επομένως εξαιρετικά αναξιόπιστες. Οι αντιεμβολιαστές, όπως και άλλες βικτωριανές ομάδες πίεσης, προσπάθησαν να κερδίσουν την κυβέρνηση στο δικό της παιχνίδι με τους αριθμούς, χρησιμοποιώντας μόνο τα [στατιστικά] δεδομένα που θα υποστήριζαν τη θέση τους και θα προκαλούσαν αναστάτωση στο αναγνωστικό κοινό των εκδόσεών τους. Έτσι, ήταν στην καλύτερη περίπτωση ανειλικρινές το να ισχυρίζεται ο George Gibbs, ο κύριος στατιστικολόγος της οργανωμένης εκστρατείας κατά του εμβολιασμού, ότι “στατιστικά αποδεικνύεται ότι ο εμβολιασμός προκαλεί πολύ περισσότερους θανάτους από όσους προκύπτουν από την ευλογία, ακόμη και στις χειρότερες εποχές”».

Η αναξιοπιστία και η αμφιβολία που περιβάλλουν τη στατιστική της εποχής, που ούτως ή άλλως δεν παρέχει ούτε καν μια επίφαση «αντικειμενικότητας» όπως θα δούμε παρακάτω, δεν επισημαίνονται μόνο από την Durbach, και δεν αφορούν μόνο στην αγγλική περίπτωση. Ερευνώντας την πολιτική για τον υποχρεωτικό εμβολιασμό κατά της ευλογιάς στην Πρωσία, κατά την ίδια ιστορική περίοδο, ο M. Thieben υποστηρίζει πως «επιπρόσθετα με την προσωπική εμπειρία, η χρησιμότητα των στατιστικών ήταν πάντα υπό συζήτηση. Εξαιτίας της έλλειψης πειραματικών αποδείξεων, πολυάριθμα ήταν τα στατιστικά στοιχεία που παρουσιάζονταν είτε από τους υποστηρικτές του υποχρεωτικού εμβολιασμού είτε από τους αντιτιθέμενους σε αυτόν».

Έτσι, για τη νομιμοποίηση της υποχρεωτικότητας μέσω της χρήσης στατιστικών στοιχείων ήταν αναγκαία η προσφυγή στην εξουσία της, ύψιστης στην εποχή της, ιατρικής αυθεντίας του P. Κοχ, που «οδηγούνταν στο τέλος κάθε συνεδρίασης της αρμόδιας επιτροπής να αναχαιτίζει την πλημμύρα των αριθμητικών στοιχείων επισημαίνοντας χαρακτηριστικά πως “είναι προς το αμοιβαίο συμφέρον όλων να μην ασχολούμαστε με στατιστικά που μπορούν να ερμηνευτούν προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση, αλλά να επιτρέψουμε στοιχεία όπως αυτά της στατιστικής θνησιμότητας που επιδέχονται μίας μόνο ερμηνείας”».¹²

Η διαμάχη όσον αφορά στην καταγραφή των νεκρών από covid-19 ή στον δείκτη θνησιμότητας είναι μόνο δύο παραδείγματα από την τωρινή συγκυρία που επιβεβαιώνουν τον αμφιλεγόμενο χαρακτήρα ακόμα και των επονομαζόμενων «σκληρών αριθμών» που ήδη από την εποχή του Κοχ συνιστούσαν το έσχατο καταφύγιο δικαιολόγησης της κρατικής πολιτικής σχετικά με την υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού.¹³ Η προσκόλληση σε στατιστικούς δείκτες συνιστά ακριβώς δείγμα αυτής της επιστημονίστικης και θετικιστικής προσέγγισης του κοινωνικού γίνεσθαι, που εμφανίζεται αδρανοποιημένο μπροστά στον στατιστικό αντικατοπτρισμό του. Παρόλα αυτά, εάν επανατοποθετούσαμε τον **ταξικό ανταγωνισμό** και τα ταξικά συμφέροντα στην καρδιά της (καπιταλιστικής) επιστήμης γενικά, και της επιστήμης των στατιστικών ειδικά, δεν θα προκαλούσε έκπληξη πως ακόμα και κάποιοι από τους επιστήμονες αναγκάζονται να αμφισβητήσουν παραδεδεδυμένες «αιώνιες αλήθειες» της επιστήμης τους. Κάτι που φυσικά δεν διανοούνται καν να κάνουν οι «κινηματικοί» επιστημολάγνοι-αναζητητές της αυθεντίας, οι οποίοι, απεναντίας, πασχίζουν να εξομοιώσουν προσωρινά και συνεχώς αναιρούμενα επιστημονικά πορίσματα μιας εν εξελίξει έρευνας (σχετικά με την covid-19) με τους... νόμους της βαρύτητας και ακόμα παραπέρα!

Από τη μεριά μας –όπως φυσικά και από τη μεριά κάποιων που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν αβίαστα στην κατηγορία των ειδικών, με τη διαφορά πως δεν ανήκουν σε αυτούς που μπορούν να επικαλεστούν οι εμβολιολάτρες– αναγνωρίζουμε στη χρήση των στατιστικών μια τεχνική κατασκευής κοινωνικής αντικειμενικότητας και μια κρατική τεχνολογία απόσπασης εμπιστοσύνης μέσω της στατιστικής παραγωγής της πληροφορίας. Από την άλλη, έχει δημιουργηθεί και ένα πεδίο σύγκρουσης γύρω από την πολιτική ανάγνωση της χρησιμότητάς τους στον κοινωνικό ανταγωνισμό.¹⁴ Σε τελική ανάλυση, αυτό που έχει σημασία είναι πως το ζήτημα σχετικά με τη βαρύτητα, την εγκυρότητα ή όχι των στατιστικών, όπως και αυτό που έχει να κάνει με την επιλογή των μεταβλητών παραγόντων που θα χρησιμοποιηθούν, είναι ξεκάθαρα ζήτημα **πολιτικής επιλογής** και **πολιτικής οπτικής**. Αυτοί που προσπαθούν να μετατρέψουν την πολιτική και κοινωνική αντιπαράθεση σχετικά με την υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού ή, πιο πριν, την αναπόφευκτη αναγκαιότητα των λοκντάουν σε μια διαφωνία αποκλειστικά γύρω από ποσοτικοποιησιμα γεγονότα και διαγράμματα είναι οι ειδικοί, οι άνθρωποι του κράτους και των μέσων μαζικής παραγωγής συμμόρφωσης.¹⁵ Και φυσικά, οι «κινηματικοί» ακολουθητές τους που προκειμένου να προωθήσουν τη δικιά τους ατζέντα για τη βιοπολιτική διαχείριση της πανδημίας –που δεν διαφέρει ουσιαστικά από την

κρατική εκδοχή της– δεν σταμάτησαν να επικαλούνται τις διακυμάνσεις του δείκτη θνησιμότητας, του δείκτη θνητότητας, του δείκτη πλήρωσης των ΜΕΘ και πάει λέγοντας – σαν εξαιρέτοι θιασώτες της υπολογιστικής-εργαλειακής λογικής που τους οδηγεί στο να λειτουργούν ως κατ’ επίφαση «ευσυνείδητοι», πλήρεις «ενσυναίσθησης» χρηματιστές της ανθρώπινης ζωής.

Φτάνουν, μάλιστα, στο σημείο να βγάζουν άναρθρες κραυγές περί των χιλιάδων νεκρών της πανδημίας και της υποτιθέμενα εσκεμμένης «θανατοπολιτικής» του κράτους, χωρίς να αντιλαμβάνονται ούτε στιγμή τη γελοιοότητα της αντίφασης στην οποία περιπίπτουν: από τη μια να λένε ότι το κράτος εμφανίζεται μέσω της λήψης καταναγκαστικών *«αναγκαίων μέτρων για τον περιορισμό της πανδημίας»*, ως *«η μοναδική έκφραση του συλλογικού ή κοινωνικού συμφέροντος»* και από την άλλη να λένε ότι εσκεμμένα σκοτώνει (!) τον κόσμο, δείγμα της χρησιμοθηρικής (για τους δικούς τους πολιτικούς σκοπούς) και συνωμοσιολογικής αντίληψής τους για τα πράγματα. Πάντοτε, βέβαια, όλα αυτά συνοδευόμενα από την αναγκαία επιστράτευση εκείνου του λόγου των ειδικών, που κάθε φορά κρίνουν ότι τους εξυπηρετεί καλύτερα στο να πουλήσουν την υγειονομική και υγεινιστική τους ανάγνωση της πανδημίας ως ανταγωνιστική πολιτική στάση που κόπτεται για τα προλεταριακά συμφέροντα. Δεν μένει λοιπόν παρά να αναγνωρίσουμε πόσο δίκιο είχε ένας τύπος όταν έγραφε κάποτε πως *«εκείνοι που έχουν ανάγκη τους ειδικούς είναι οι διαστρεβλωτές και οι αδαείς»!* Και, όπως όλα δείχνουν, οι σύγχρονοι σταυροφόροι του εμβολιασμού έχουν κερδίσει, εδώ και έναν χρόνο, επάξια τη θέση τους ανάμεσα σε διαφόρους άλλους διαστρεβλωτές και αδαείς της εποχής μας!

Για να κάνουμε τη χάρη όμως στους «σκαφτιάδες» της «επιστημονικής αλήθειας» θα χρησιμοποιήσουμε και εμείς κάποιους από τους ειδικούς της γνώσης και της ιατρικής ιστορίας για να αναδείξουμε τη σαθρότητα των, τρόπον τινά, επιχειρημάτων των «κριτικών» που ανασύρθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν στη συγκεκριμένη ανάρτηση.

Ας δούμε τι υποστήριζε, στο κείμενό της *«Issues in the anti-vaccination movement in England»*,¹⁶ η Ann Beck, που δεν είναι σεσημασμένη για υποκειμενισμό και αντιεμβολιαστικές πεποιθήσεις. Ούτε μπορεί να κατηγορηθεί με το επινοημένο επιχείρημα πως *«δεν διστάζει να βρει αναλογίες μεταξύ του διαταξικού αντιεμβολιαστικού κινήματος του 19ου αιώνα και του σύγχρονου αντιεμβολιαστικού κινήματος εναντίον των παιδικών εμβολίων»*, όπως υποστηρίχτηκε

για την Durbach από τους προαναφερόμενους αντιεξουσιαστές-πραγματοστές, που έχουν βαλθεί να μας πείσουν πόσο ικανοί είναι στην άρνηση της πραγματικότητας μέσω της παραποίησης της. Αναρωτιέται, λοιπόν, η Ann Beck:

«πώς είναι δυνατόν ενώ γίνεται παραδεκτή επισήμως από το ίδιο το κράτος τόσο αβεβαιότητα γύρω από αυτά, ακόμα και μέχρι το 1870, τα στατιστικά στοιχεία να έχουν κάποια αξία για την απόδειξη της επιτυχίας του εμβολιασμού; Η αποσπασματικότητα τους και το τοπικά περιορισμένο εύρος εξαγωγής τους πριν το 1839 δεν επέτρεπαν την εξαγωγή συμπερασμάτων **για το σύνολο της περιόδου του εμβολιασμού**. Στην πραγματικότητα, η χρήση τους προκαλούσε μεγαλύτερη σύγχυση. Το 1826, ο J. Cribb προσπάθησε να αποδείξει με τη συνδρομή της στατιστικής πως ο εμβολιασμός, περισσότερο από τον ευλογιασμό/ενοφθαλμισμό, μείωνε τα ποσοστά θνησιμότητας. Όπως γράφτηκε στο The Lancet, η μέθοδός του αποκάλυπτε μία κλασική περίπτωση “λήψης του ζητουμένου”».

Και συνεχίζει:

«τα ίδια στατιστικά στοιχεία χρησιμοποιούνταν και από την άλλη πλευρά για να αποδείξουν το αντίθετο. Ένας συγγραφέας στην Westminster Review, χρησιμοποιώντας ακριβώς τα ίδια στατιστικά στοιχεία με τον ιατρικό επιθεωρητή του τοπικού κυβερνητικού συμβουλίου θα υποστηρίξει πως το 1889 οι θάνατοι από ευλογία **αυξήθηκαν** λόγω των εμβολιασμών! Ένας άλλος συγγραφέας της εποχής, ο Crighton, αντλώντας στοιχεία από την ίδια στατιστική δεξαμενή, θα ισχυριστεί στο σχετικό λήμμα που συνέταξε το 1888 για τη Βρετανική Εγκυκλοπαίδεια πως η παρατηρηθείσα μείωση της βρεφικής θνησιμότητας λόγω της ευλογιάς από το 1877 και μετά δεν οφείλεται στον εμβολιασμό αλλά εξηγείται από τη λήψη μέτρων υγιεινής και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης».

Άρα το κομμάτι της εργατικής τάξης που ήταν ενάντια στον υποχρεωτικό εμβολιασμό δεν κινούνταν ακριβώς «στις εσχαιές του περιθωρίου του παραλογισμού», όπως υποστηρίζει βαρύνδουπα η D. Brunton, έτερη

πηγή για την «κριτική» του συντάκτη του ποστ, εφόσον στη δημόσια σφαίρα της περιόδου δεν ήταν καθόλου δεδομένη η αποδοχή και η αποτελεσματικότητα της νέας πρακτικής του εμβολιασμού – όπως αντίστοιχα συμβαίνει και σήμερα, με τα αμφιβόλου ποιότητας εμβόλια κατά της covid-19.¹⁷

Περί ανορθολογισμού και καπιταλιστικού ορθολογισμού

Η προσφυγή στην υποτιθέμενη εγκυρότητα των λεγομένων της παραπάνω ακαδημαϊκού, που δεν προκύπτει από κάπου βέβαια εκτός από τη φιλόδοξη πρόθεση αυτού που την επικαλείται, έχει μια **σαφέστατη επιδίωξη**. Εκβιάζοντας την ομογενοποίηση του τότε κινήματος σε ένα μπουλουκι «εκκεντρικών», «περίεργων» και «μικροαστών», όπως έλεγε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα ο σοσιαλδημοκράτης Hyndman, εμμέσως πλην σαφώς αυτή η προσφυγή υποδεικνύει μια παραλληλία με την τωρινή απαξιωτική κατηγοριοποίηση των αντιστάσεων ενάντια στην υποχρεωτικότητα που κάνουν κάποιοι από τους εμβολιολάτρες. Όλα αυτά αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της μεγάλης προσπάθειας να στοιβάξουν, άμεσα ή έμμεσα, και τις σημερινές αντιστάσεις στον υποχρεωτικό εμβολιασμό, απ' όπου και αν προέρχονται, στο τσουβάλι του «ανορθολογισμού της άρνησης της πανδημίας». Εναντίον αυτού του φανταστικού εχθρού έχει επιλέξει να «αγωνίζεται» ένα πολυσυλλεκτικό μέτωπο στο οποίο ήδη αφιερώσαμε και θα αφιερώσουμε ελάχιστες ακόμα γραμμές παρακάτω,¹⁸ ένα μέτωπο που επιχειρεί να εξαφανίσει **κάθε ταξικό περιεχόμενο** των αντιστάσεων. Έχοντας αυτόν τον στόχο επιχειρήθηκε, μέσω της προαναφερόμενης ανάρτησης των συγκεκριμένων «κριτικών», η αποτυχημένη απόπειρα διαστρέβλωσης με την οποία αναγκαστήκαμε να ασχοληθούμε.

Αναμενόμενα, λοιπόν, το ιστορικό γεγονός της συμμετοχής στο αντιεμβολιαστικό κίνημα της βικτωριανής Αγγλίας, με όλες τις αντιφάσεις του, ενός αξιοσημείωτου και μαχητικού τμήματος της εργατικής τάξης που έθεσε ευρύτερα ζητήματα για τα συμφέροντά της προκάλεσε δυσανεξία στους σύγχρονους φιλοεμβολιαστές/αυτοχρισμένους προστάτες της.

Ειρήσθω εν παρόδω, η εργατική αυτή αντίσταση, όπως έχει ήδη ειπωθεί, φούντωσε εντός μιας ευρύτερης διαταξικής αμφισβήτησης. Το να μας το «τρίβει» δήθεν στα μούτρα ο κάθε όψιμος θετικιστής/κρατικιστής –και συγκεκριμένα αναφερόμαστε στον δημοσιευτή της ανάρτησης– που είτε συμμετείχε σε παρόμοια διαταξικά κινήματα εδώ (όπως στο Σύνταγμα το

2011) είτε εκθείαζε άλλα στο εξωτερικό (όπως τα «Κίτρινα Γιλέκα»), απλά αποτελεί μια, συνήθη στις μέρες μας, στάση υποκρισίας και πολιτικής απατεωνίας.

Ας επιστρέψουμε όμως στην Brunton και τους ακολουθητές της, που υποστηρίζει πως «η εστίαση της Durbach στη γλώσσα του αντιεμβολιαστικού κινήματος σημαίνει ότι δεν ενδιαφέρεται να το αναλύσει ως αντικειμενική περιγραφή των γεγονότων». Για να μην δυσαρεστήσουμε κανένα ας ακολουθήσουμε και εμείς, για λίγο, αυτήν την επιταγή αντικειμενικότητας, βάζοντας στην άκρη την κεντρικότητα της εργατικής υποκειμενικότητας και των αντιστάσεών της – προσόν που είδαμε στην οπτική της Durbach. Σε μια «αντικειμενική περιγραφή» λοιπόν, πάλι από την Ann Beck, «μέχρι το 1870, τα μέτρα υγιεινής, η βακτηριολογία, οι ρυθμίσεις που αφορούσαν στη δημόσια υγεία και οι γενικότερες εξελίξεις που τελικά οδήγησαν στο σύγχρονο κοινωνικό κράτος δεν συνέκλιναν σε μία διαδικασία χωρίς τριβές. Μια εξ αυτών ήταν και η ανάπτυξη/ισχυροποίηση του αντιεμβολιαστικού κινήματος που δεν μπορεί να αποδοθεί σε κάποιους υποτιθέμενους “εκκεντρικούς” (“cranks”)». Ή σε ανορθολογιστές, ψεκασμένους, αρνητές, με τη σημερινή φρασεολογία της εμβολιολατρικής σχέτας, θα προσθέταμε εμείς...

Παραπέρα, αντανακλώντας τόσο τη διαταξική κοινωνική σύνθεσή του όσο και ένα πολιτικό-κοινωνικό περιβάλλον που έθετε τις αναδυόμενες ταξικές και κοινωνικές αντιφάσεις καθημερινά επί τάπητος, ο ετερογενής και δυναμικός χαρακτήρας του κινήματος περιγράφεται στο ίδιο άρθρο ως εξής: «Σε μια προσεκτική εξέταση κανείς θα παρατηρήσει πως το κίνημα ήταν τόσο ετερογενές και παράδοξο όσο και το πνευματικό κλίμα της βικτωριανής περιόδου. Όντως υπήρχαν εκκεντρικές φιγούρες ανάμεσα στους αντιεμβολιαστές, των οποίων όμως οι ισχυρισμοί δεν θα έπρεπε να προσελκύουν το βάρος της προσοχής των ιστορικών – παρόλο που κάποιοι από αυτές τις πεποιθήσεις της εποχής απέκτησαν δυσανάλογη βαρύτητα λόγω του ότι υπερκαταγράφονταν στα επίσημα αρχεία “αποδείξεων” που συντάσσαν οι βασιλικές επιτροπές». Για να καταλήξει πως «[α]υτός ο τύπος αντιρρήσεων **δεν θα μπορούσε να έχει παράγει ένα κίνημα**» [δική μας η έμφαση].

Για να δει κανείς σε τι ακριβώς στόχευε αυτό το κίνημα ίσως να βοηθήσει η άποψη του R. MacLeod, την οποία παραθέτει ένα δίδυμο ακαδημαϊκών που είναι εξίσου άμεμπτης εμβολιαστικής ηθικής: «είναι προφανές πως το αντιεμβολιαστικό κίνημα αναδεικνύει με τον πλέον εντυπωσιακό τρόπο τις μεθόδους ενός κινήματος της ύστερης βικτωριανής περιόδου, που κατευθύνει την κοινή γνώμη προς τη **διεκδίκηση προληπτικής φροντίδας καλύτερης ποιότητας**».¹⁹

Η διεκδίκηση ιατρικής φροντίδας καλύτερης ποιότητας περνάει μέσα από τον αγώνα «ενάντια στον ανορθολογισμό της άρνησης της πανδημίας», σύμφωνα με αυτά που διακηρύττει, μεταξύ άλλων, το «παλλαϊκό» (λέμε τώρα!) μέτωπο για το οποίο έγινε λόγος νωρίτερα και το οποίο, ενώ στην έναρξη της πανδημικής περιόδου είχε επικροτήσει τα μέτρα της κρατικής διαχείρισης της πανδημίας, στην πορεία άρχισε να δυσαρεστείται με τη λανθασμένη (κατ' αυτούς) εφαρμογή τους.²⁰ Η εμμονή και η πίστη τους όμως στον μαζικό, καθολικό και υποχρεωτικό εμβολιασμό παρέμεινε ακλόνητη, κάτι που αποδεικνύεται από το γεγονός πως κανείς από αυτούς δεν έχει βγει να φελλίσει μισή κουβέντα που να θυμίζει αυτοκριτική για την πρότερη προπαγάνδα που έκαναν σχετικά με αυτόν – ξεπερνώντας σε προσήλωση ακόμα και μεγαλοστελέχη της ιατρικής και πολιτικής εξουσίας, που όπως είδαμε έχουν αρχίσει να αμφισβητούν το ακλόνητο της εμβολιαστικής επιτυχίας, κάτω από την πίεση της πραγματικότητας, βέβαια.

Το γεγονός πως τα καπιταλιστικά κράτη εφάρμοσαν άμεσα και έμμεσα μέτρα υποχρεωτικότητας δείχνει πως η αποδοχή του εμβολιασμού πόρρω απείχε από το να είναι καθολική και αβίαστη. Εάν το αξιοσημείωτο τμήμα του πληθυσμού που δεν έσπευσε να εμβολιαστεί, το οποίο βέβαια κάποια στιγμή αναγκάστηκε να το πράξει υπό κοινωνική, οικονομική και ηθική πίεση, διακατέχεται από «ανορθολογικές» για τους φιλοεμβολιαστές αντιλήψεις, δεν μπορούμε να το γνωρίζουμε γιατί δεν μας έχουν διαφωτίσει (ακόμα) πώς ορίζεται αυτός ο «ορθολογισμός» του οποίου έχουν αναλάβει τη σταυροφορία, πέραν από το ότι θεώρησαν πως αποτελεί κάποιου είδους «καθήκον» να σπεύσει κάποιος/α στο εμβολιαστικό κέντρο για να συμβάλει στην «προστασία της κοινωνίας» – χωρίς να κλείνουμε τα μάτια στο ότι αναμφισβήτητα ένα τμήμα του ανεμβολιαστού κόσμου υιοθετεί συνωμοσιολογικές αντιλήψεις για την ερμηνεία των κοινωνικών συμβάντων, ενδέχεται να προωθεί εθνικιστικές ιδέες ή εκφράζει αντίσταση που προέρχεται από θρησκευτικές πεποιθήσεις. Δεν θα προβούμε εδώ σε μια κοινωνιολογική ανάλυση της κοινωνικής σύνθεσης των κινημάτων απείθειας απέναντι στον εξαναγκαστικό εμβολιασμό· για τις ανάγκες της παρούσας έκδοσης θα μείνουμε μόνο σε ένα σημείο που είναι κοινό με το βικτωριανό αντιεμβολιαστικό κίνημα, δηλαδή στη δεδομένη διαταξικότητά του, η οποία φαίνεται να χαρακτηρίζει γενικά μεγάλο μέρος των σύγχρονων κινημάτων και προσδιορίζει την εν πολλοίς αντιφατική τους δυναμική. Ένα δεύτερο σημείο είναι πως εάν μια φορά ένα κομμάτι αυτού του κόσμου μπορεί να διεκδίκησε μια άλλου τύπου εθνική κοινότητα μέσω της άρνησης του συγκεκριμένου κρατικού μέτρου, άλλο τόσο, αυτοί/ές που συνηγόρησαν και προώθησαν την εμβολιαστική εκστρατεία είναι αυτοί που **στην**

πράξη νομιμοποίησαν και ενδυνάμωσαν την **ήδη υπάρχουσα** εθνική κοινότητα μέσω της συμμετοχής τους στην κρατική προσπάθεια τεχνητής ανοσοποίησής της εις βάρος ταξικών διεκδικήσεων γύρω πχ. από το ΕΣΥ. Και κάτι τελευταίο που προκύπτει ως ερώτημα: γιατί, πχ. το ιστορικό κίνημα κατά της δουλείας των αφρικανών σκλάβων στην Αμερική, που συμπεριλάμβανε στις τάξεις του ένα δυναμικό κομμάτι που επίσης είχε θρησκευτικά κίνητρα για τη δράση του (όπως πχ. οι Κουάκεροι), να ανήκει στην κατηγορία των «ορθολογικών» κινήματων εφόσον η θρησκευτική πίστη είναι ομολογουμένως δείγμα ανορθολογισμού;

Θα μπορούσε να υπάρχει μια απάντηση που φυσικά δεν θα δοθεί σε καμία περίπτωση από τους «κινήματικούς» φετιχιστές των εμβολίων και έχει να κάνει με την αξιολόγηση του σκοπού τον οποίο εξυπηρετεί σε κάθε περίπτωση η κοινωνική διαμαρτυρία. Ενώ για την κατάργηση της δουλείας και της μέχρι εξοντώσεως εκμετάλλευσης στη βάση μιας ρατσιστικής ιεραρχίας δεν χωράει καμία υπόνοια περί της «ορθότητας/ορθολογικότητας» του σκοπού, στην περίπτωση των κοινωνικών αντιστάσεων απέναντι στον εμβολιασμό διακυβεύεται ένα ζήτημα που οι πρώην μενουμεσπιτιστές και νυν φιλοεμβολιαστές δεν είναι εύκολο να αγγίξουν.

Αναφερόμαστε στη συνολική κρατική διαχείριση της πανδημίας, της οποίας ο μαζικός-καθολικός εμβολιασμός αποτέλεσε την κορυφή, και πρόκειται ακριβώς για αυτήν που δεν θέλουν να αμφισβητήσουν παρά τις βερμπαλιστικές μεγαλοστομίες που πετάνε από εδώ και από εκεί (από τον χειμώνα του 2021) περί «κρατικής θανατοπολιτικής» και «εγκληματικής διαχείρισης της πανδημίας». Και δεν θα μπορούσαν να το κάνουν χωρίς μια γενναία δόση αυτοκριτικής –ίσως εάν επρόκειτο για δόση κάποιου από τα εμβόλια που και οι ίδιοι διαφημίζουν να μην είχαν κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα– εφόσον από την έναρξη της κατάστασης έκτακτης υγειονομικής ανάγκης στήριξαν, χωρίς ιδιαίτερο προβληματισμό, όλα τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν από το καπιταλιστικό κράτος για την επίτευξη αυτού του «ιερού» σκοπού, της «νίκης στη μεγάλη μάχη».²¹ Σκάρωσαν, μάλιστα, και εγχειρίδια για την ορθή (που ήταν ενδεχομένως και πιο αυστηρή σε περιπτώσεις) χρήση αυτών των μέσων, την οποία θα βάλουν σε εφαρμογή εν μέσω άλλης πανδημίας σε κάποιο κατά φαντασία λαοκρατικό καθεστώς, όταν ο λαός θα έχει σώσει τον λαό.²²

Οι δικές μας «ανορθολογικές» απόψεις και οι αγώνες μας είναι καταγεγραμμένες, όπως και διάφορων άλλων συντρόφων.²³ Όσον αφορά τους σταυροφόρους του εμβολιασμού και τους ιππότες του «ορθο-

λογισμού» αποδεικνύεται πως είναι κατ' εξοχήν εκφραστές του **εργαλει- ακού λόγου** που νομιμοποιεί στη μοντέρνα ταξική κοινωνία τους σκοπούς της εξουσίας. Με τα λόγια του D. Hoffman: «επειδή ο εργαλειακός Λόγος δεν ασκεί άλλες λειτουργίες πέρα από την κατανομή των μέσων προς ένα δεδομένο σκοπό, του οποίου δεν αμφισβητεί την ορθολογικότητα –που επομένως κάλλιστα θα μπορούσε να αποδειχθεί ανορθολογικός–, έχει επίσης τη δυνατότητα της ορθολογικής (ως προς τον σκοπό) νομιμοποίησης του ανορθολογισμού και του βίαιου χαρακτήρα της εξουσίας, παραπέμποντας στο **κοινωνικό όφελος**, το **γενικό συμφέρον** ή κάποιες **αμφίβολες αναγκαιότητες**».²⁴

Ο εργαλειακός λόγος που επικυρώνει το θέαμα ενός γενικού συμφέροντος που δεν είναι τίποτα άλλο παρά το ιδιαίτερο συμφέρον αυτών που έχουν πράγματι κοινωνικό όφελος από αυτό, είναι η άλλη όψη του **καπιταλιστικού ορθολογισμού**. Ορθολογισμός ο οποίος δεν στηρίζει πάρα έναν σκοπό, τη μέγιστη και απρόσκοπτη άντληση υπερ-εργασίας, δηλαδή εργασίας πέρα από την κοινωνικά αναγκαία εργασία για την αναπαραγωγή της εργασιακής δύναμης, που με την μορφή της υπεραξίας μετατρέπεται στο καπιταλιστικό κέρδος. Στη βάση όσων έχουν διαπιστωθεί έως τώρα για το περιεχόμενο κάποιων εμβολιολατρικών πολιτικών θέσεων που εκφράστηκαν εντός του λεγόμενου ανταγωνιστικού κινήματος, στη βάση δηλαδή του μέχρι τώρα συγκαλυμμένου θετικισμού, επιστημονισμού και τεχνολογικού ντετερμινισμού που αποκάλυψαν πλέον σε όλο του το μεγαλείο, δεν προκαλεί έκπληξη πως για τον προαναφερόμενο επικριτή του βιβλίου της Durbach και της εκδήλωσής μας και τους συνοδοιπόρους του η προδιαγεγραμμένη μετάβαση από τη μία στην άλλη μορφή της κοινωνικά κυρίαρχης ορθολογικότητας ήταν ένα εμβόλιο δρόμος. Έτσι, καθόλου τυχαία, σε έτερη δημοσίευση του ίδιου χειροκροτήθηκε με θέρμη ένα άλλο διαμάντι «ταξικής» κοινωνικής ανάλυσης και τεχνο/εμβολιολατρίας:

«Πραγματικά **Ε Ξ Α Ι Ρ Ε Τ Ι Κ Ο** κείμενο από τους/τις συντρόφους/ισσες στη Σλοβακία και την Τσεχία:

“*Ακόμη και μια κομμουνιστική κοινωνία θα πρέπει να αποφασίσει πώς θα καταναίμει την κοινωνική εργασία με βάση ορισμένα κριτήρια. Ο κεντρικός στόχος του κομμουνισμού είναι η μείωση της αναγκαίας εργασίας στο ελάχιστο σε όλους τους κλάδους. Αν σε μια τέτοια κοινωνία μπορούσαμε να επιλέξουμε μια πιο "οικονομική" (που κοστίζει λιγότερη κοινωνική εργασία) και αποτελεσματική (στην*

περίπτωση των εμβολίων: σώζοντας περισσότερες ζωές με λιγότερες παρενέργειες) επιλογή, θα ήταν λογικό να την προτιμήσουμε από άλλες, δυσμενέστερες ως προς την εξοικονόμηση κοινωνικής εργασίας ή λιγότερο αποτελεσματικές επιλογές. Ο Μαρξ είδε τη σπάταλη, ανορθολογική χρήση της εργασιακής δύναμης ως ένα από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του καπιταλισμού. Μια κομμουνιστική κοινωνία θα διαφύλαττε την εργασιακή δύναμη. Όχι μόνο θα την προστάτευε από την υπερβολική καταπόνηση, αλλά θα επεδίωκε επίσης να μειώσει την απόλυτη ποσότητα της κοινωνικής εργασίας που πρέπει να δαπανηθεί και θα χρησιμοποιούσε κάθε ορθολογικό μέτρο που μπορεί να ληφθεί για να αποφύγει την περιττή χρήση της.

*Αντίθετα, η διαφορετική [αντιεμβολιαστική] θέση αντιμετωπίζει σιωπηρά την εργασιακή δύναμη σαν να ήταν αναλώσιμη και διαθέσιμη σε απεριόριστη ποσότητα».*²⁵

Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε σε ποιες ιερές γραφές εντόπισαν οι συντάκτες πως ο κεντρικός στόχος του κομμουνισμού είναι «η μείωση της αναγκαίας εργασίας στο ελάχιστο σε όλους τους κλάδους» και όχι η κατάργηση του ίδιου του διαχωρισμού της αντικειμενοποιημένης εργασίας σε αναγκαία εργασία και υπερεργασία. Δεν υπάρχει κάποια αυθυπόστατη αναγκαία εργασία που να μην ορίζεται από τη σχέση της με την υπερεργασία. Η εργασία ενδύεται την αναγκαία και την πλεονασματική της μορφή μόνο εντός των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων. Τουλάχιστον, εάν συμφωνήσουμε με τον Μαρξ πως,

«[η] αξία δεν είναι παρά αντικειμενοποιημένη εργασία και η υπεραξία (η αξιοποίηση του κεφαλαίου) δεν είναι παρά πλεόνασμα πάνω από το μέρος της αντικειμενοποιημένης εργασίας που είναι αναγκαίο για την αναπαραγωγή του εργατικού δυναμικού. Ωστόσο προϋπόθεση είναι και παραμένει η εργασία γενικά, και **η υπερεργασία υπάρχει μόνο σε σχέση με την αναγκαία, άρα μόνο στον βαθμό που υπάρχει η τελευταία.** Όστε το κεφάλαιο πρέπει αδιάκοπα να δημιουργεί αναγκαία εργασία για να δημιουργεί υπερεργασία· πρέπει να **αυξάνει** την αναγκαία εργασία για να μπορεί να

μεγαλώνει το πλεόνασμα σαν υπερεργασία· **εξίσου όμως πρέπει να την αίρει σαν αναγκαία, για να την τοποθετεί ως υπερεργασία**».²⁶

Ακόμα λοιπόν και στην κομμουνιστική κοινωνία –που μαγειρεύεται ήδη κατά πώς φαίνεται εκτός από τα μαγειρεία της κακοχωνεμένης θεωρίας και στα εργαστήρια των φαρμακοβιομηχανιών– αυτοί που θα αποφασίσουν για το **περιεχόμενο** και τη διάρκεια της αναγκαίας για την κοινωνική αναπαραγωγή δραστηριότητας θα είναι αυτοί που ζούνε σε αυτή και όχι οι τωρινοί μελλοντολόγοι. Αλλά μέχρι να έρθει ο κομμουνισμός θα πρέπει να υπενθυμίσουμε πως στην τωρινή καπιταλιστική κοινωνία που ζουν οι τωρινοί προλετάριοι ο διακαής πόθος των καπιταλιστών και του καπιταλιστικού κράτους είναι η επιτυχία των στρατηγικών που **ελαχιστοποιούν/εξοικονομούν** την αναγκαία εργασία αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο το κομμάτι της κοινωνικής εργασίας που κατανέμεται ως **υπερεργασία** γιατί:

«Όπως είδαμε, είναι νόμος του κεφαλαίου να δημιουργεί υπερεργασία, διαθέσιμο χρόνο· αυτό μπορεί να το κάνει μονάχα κινητοποιώντας αναγκαία εργασία – πραγματοποιώντας δηλαδή την ανταλλαγή με τον εργάτη. Γι' αυτό η τάση του είναι **να δημιουργεί όσο γίνεται περισσότερη εργασία όπως εξίσου και να περιορίζει στο ελάχιστο την αναγκαία εργασία**.

[...] Στόχος του κεφαλαίου είναι να διευρύνει την αναπαραγωγή της εργασιακής δύναμης με το ελάχιστο δυνατό κόστος, δηλαδή με την ελάχιστη ποσότητα της αναγκαίας εργασίας εφόσον, “ο εργατικός μισθός είναι η **τιμή της αναγκαίας εργασίας**”».²⁷

Σε τελική ανάλυση, η μείωση της αναγκαίας εργασίας **μέσα στον καπιταλισμό** με δοσμένη τη συνολική ποσότητα της κοινωνικής εργασίας και της εργάσιμης ημέρας –για την οποία δεν έχουμε κανένα λόγο να υποθέσουμε πως έχει μεταβληθεί, εκτός εάν γνωρίζουν κάτι επιπλέον οι συντάκτες του κειμένου που δεν το έχουμε λάβει υπόψιν– όταν δεν είναι μείωση του τμήματος της παραγόμενης αξίας που παίρνει τη μορφή του **εργατικού μισθού είναι, στην «καλύτερη» των περιπτώσεων, αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας και εντατικοποίησή της**. Ή, όλα αυτά μαζί.

Αυτό που ζητάνε οι «σλοβάκοι και τσέχοι σύντροφοι» είναι αυτό ακριβώς που συμβαίνει σήμερα στα ευρωπαϊκά καπιταλιστικά κράτη. Για να κρατήσουν χαμηλά τα κόστη αναπαραγωγής της εργασιακής δύναμης οι εκπρόσωποι του συνολικού κοινωνικού κεφαλαίου, τα καπιταλιστικά κράτη που δρουν ως συλλογικοί καπιταλιστές, προωθούν «οικονομικές» λύσεις, που κοστίζουν λιγότερη αναγκαία κοινωνική εργασία και ταυτόχρονα αυξάνουν την εντατικοποίηση της εργασίας στα νοσοκομεία, για να μην επιβαρυνθεί το ιδιωτικό ή ιδιωτικο-κρατικό κεφάλαιο με παρακράτηση υπεραξίας, όπως επιβάλλουν οι όχι και τόσο «οικονομικές» λύσεις, δηλαδή η αύξηση των κρατικών δαπανών για την υγεία, ας πούμε, που συνεπάγεται **αύξηση της αναγκαίας κοινωνικής εργασίας**. Αντιθέτως, η μείωση του αναγκαίου χρόνου εργασίας μέσω της «οικονομικής επιλογής» των εμβολίων δεν μπορεί παρά να είναι η άλλη όψη της μείωσης του προσωπικού που απασχολείται στις υπηρεσίες υγείας και γενικά των δαπανών υγείας, σε μια κατεύθυνση just-in-time, φτηνής, **κακής ποιότητας** ιατρικής – που για τους φιλοεμβολιαστές σλοβάκους και τσέχους προλετάρους θεωρείται ευπρόσδεκτη γιατί... μειώνει τον κοινωνικά αναγκαίο χρόνο εργασίας και επιπλέον, ή λόγω αυτού (δεν μας το ξεκαθαρίζουν), «προστατεύει την εργασιακή δύναμη από την υπερβολική καταπόνηση»! Με την επιπλέον δική μας υποσημείωση πώς ακόμα και η αποτελεσματικότητα του εν λόγω ιατρικού εμπορεύματος, δηλαδή η ποιότητα της **αξίας χρήσης** του, δεν είναι καθόλου δεδομένη όπως ψευδώς παρουσιάζεται στο παραπάνω απόσπασμα.²⁸

Στους σημερινούς χαλεπούς καιρούς για τις βλέψεις της προλεταριακής/κομμουνιστικής κριτικής, δεν πέσαμε λοιπόν από τα σύννεφα όταν διαπιστώσαμε πως κάποιοι προλετάριοι σαν αγγελιοφόροι της σύγχρονης «επιστημονικοτεχνικής επανάστασης» πλέκουν το εγκώμιο στις πιο βιομηχανοποιημένες μορφές της ιατρικής τεχνολογίας· σε εμβόλια που παράγονται μέσω γενετικής μηχανικής. Αφήστε όλα τα καπιταλιστικά ιατρικά εμπορεύματα να ανθίσουν, με άλλα λόγια. Ιδιαίτερα δε για την παραγωγή και χρήση του εμβολίου υπονοείται στο συγκεκριμένο «εξαιρετικό κείμενο» πως είναι ένα εμπόρευμα που παράγεται στα πλαίσια της καπιταλιστικής εμπορευματικής παραγωγής μεν αλλά με... κομμουνιστικές συνέπειες! Προφανώς το εμβόλιο είναι μια «οικονομική» επιλογή, με τη διαφορά πως αυτοί/ές που επωφελούνται δεν θα μπορούσαν να είναι παρά τα αφεντικά της οικονομίας, δηλαδή η τάξη των καπιταλιστών!

Είναι αυτή ακριβώς η συνθήκη που εκθειάζεται στο παραπάνω απόσπασμα. Ακολουθώντας τις καλύτερες αντεργατικές παραδόσεις που στην υπηρεσία συγκεκριμένων καθεστώτων συσσωρεύσης χρησιμο-

ποίησαν κατά κόρον την εξύμνηση της «ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων» – με την επιστήμη και την τεχνολογία να έχουν περίοπτη θέση σε αυτές– για να αποκρύψουν την ανάγκη βίαιης αύξησης του βαθμού εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης· σιωπηλά συνυπογράφοντας την ιεροποίηση των επιστημόνων, των ειδικών και των τεχνοκρατών, που απογειώθηκε με τον σταλινισμό και τα συναφή αντιπρολεταριακά ρεύματα (μαοϊσμός κλπ.), η ανάπτυξη της επιστήμης γενικά και της (ιατρικής) τεχνολογίας ειδικά εκλαμβάνονται ως εξελίξεις με **εγγενώς** θετικό περιεχόμενο. Το όλο αντιληπτικό πλαίσιο είναι αυτό της ομοίως **εγγενώς** καλοδεχούμενης «αντικειμενικής» εξέλιξης των παραγωγικών δυνάμεων, οι οποίες φαίνεται να ασφυκτιούν κάτω από τη «στενότητα» των παραγωγικών σχέσεων που εμποδίζουν την πλήρη ανάπτυξή τους σε όλο τους το εύρος – και την «κομμουνιστική» διανομή όλων των «επιτευγμάτων» αυτής της ανάπτυξης. Το περιεχόμενο της καπιταλιστικής ιατρικής τεχνολογίας, και τα «επιτεύγματά» της, θεωρείται από τους συγκεκριμένους «σλοβάκους και τσέχους» ότι έχουν αυταξία. Μένει μόνο να αποτινάξουν τον ζυγό της καπιταλιστικής μορφής· κάτι που θα συμβεί στην κομμουνιστική κοινωνία που **προαναγγέλεται** μέσα από αυτά τα επιστημονικά «επιτεύγματα»! Φτάνει κανείς στο σημείο να εκφράσει ανακούφιση που δεν φαίνεται σύντομα στον ορίζοντα κάποια τέτοια κομμουνιστική κοινωνία!

Εν ολίγοις, σε αυτό το «εξαιρετικό» παράθεμα υποστηρίζεται πως, για κάποιον λόγο, το εμβόλιο είναι δείγμα ενός «καπιταλιστικού κομμουνισμού» που «υπονομεύει» τη σχέση αναγκαίας εργασίας/υπερεργασίας· κάτι που όντως συμβαίνει, **ενάντια στα συμφέροντα της εργατικής τάξης**, όμως. Μια προωθητική για τα προλεταριακά συμφέροντα τροπή στον «παρατεταμένο αγώνα της αναγκαίας εργασίας ενάντια στην υπεραξία» –όπως ονόμαζαν οι σύντροφοι της εργατικής αυτονομίας τον αγώνα για τη μείωση του τμήματος της εργάσιμης ημέρας που με τη μορφή της υπερεργασίας ιδιοποιείται το κεφάλαιο– δεν προκύπτει αυτοματικά, μέσα από τις επιλογές της καπιταλιστικής εμπορευματικής παραγωγής. Ακόμα περισσότερο, κανένα εμβόλιο δεν προκύπτει σαν «ορθολογικό» μέτρο που αποφεύγει την περιττή χρήση της εργασιακής δύναμης εν είδει μιας εμμενούς... ροπής προς τον κομμουνισμό – ή, τέλος πάντων, αυτού του κομμουνισμού που έχουν στο κεφάλι τους οι παραπάνω. Από τη σκοπιά των εργατικών αναγκών, η οικονομία στη χρήση της εργασιακής δύναμης μέσα στον καπιταλισμό (η λιγότερη δουλειά δηλαδή) θα είχε νόημα μόνο εάν συνοδευόταν από μεγαλύτερο μισθό **για όλους** (ή, στη χειρότερη των περιπτώσεων, τον ίδιο για όλους, εργαζόμενους και άνεργους) – κάτι που δεν φαίνεται να πολυαπασχολεί τους συντάκτες του κειμένου. Αντί αυτού του, χάριν του

λόγου, ας τον πούμε **προλεταριακού ορθολογισμού**, η παραγωγή, κυκλοφορία και κατανάλωση του εμβολίου προκύπτει σαν κρυστάλλινο δείγμα του **καπιταλιστικού ορθολογισμού**. Αλλά, όπως φαίνεται, η εγκατάλειψη της κριτικής της πολιτικής οικονομίας των καπιταλιστικών σχέσεων ήταν η αναγκαία συνέχεια μετά από την αρχική αποδοχή της κρατικής «ορθολογικής» διαχείρισης της πανδημίας και την εγκατάλειψη της κριτικής του κράτους – στη συγκεκριμένη περίπτωση θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς πως οι... παρενέργειες του εμβολίου είναι οφθαλμοφανείς και δεν περιορίζονται σε ιατρικής φύσεως συμπτώματα μόνο...

Εν κατακλείδι, μια θέση που θα ήθελε να είναι κάτι παραπάνω από κομορμιστική δεν θα έμενε εγκλωβισμένη στην αλλαγή της διανομής κάποιων «πόρων» που υποτίθεται πως έχουν ουδέτερο περιεχόμενο – κάτι που το συναντήσαμε ήδη από την περίοδο της τηλεκπαίδευσης στο αίτημα για... ελεύθερη πρόσβαση σε λάπτοπ και το μοίρασμά τους στον λαό και το ξαναείδαμε με την... «ελεύθερη πρόσβαση» στα εμβόλια που υποτίθεται πως δεν φτάνουν για να καλύψουν τις εμβολιαστικές ανάγκες των... «πλεοναζόντων πληθυσμών». Αντίθετα, μια ριζοσπαστική θέση θα έμπαινε στον τρόπο **παραγωγής** τους, θα έθιγε το ζήτημα της **παραγωγής και της μη καπιταλιστικής αυτοδιεύθυνσης της υγείας**, της **ασθένειας** και της ιατρικής που τις καθορίζει. Στις μέρες μας –όπως γινόταν και στη βικτωριανή Αγγλία άλλωστε– ο αγώνας ενάντια στον υποχρεωτικό εμβολιασμό είναι κομμάτι της **έμπρακτης κριτικής στην ιατρική των ειδικών**, η οποία αρνείται στον ασθενή κάθε στάτους **κοινωνικού όντος** και τον αντιμετωπίζει ως **αντικείμενο**, αν όχι ως πειραματόζωο, και του **συλλογικού αγώνα για τη μη καπιταλιστική, αυτοδιευθυνόμενη παραγωγή της υγείας**. Είτε το αντιλαμβάνονται κάποιοι, είτε όχι.